Valiokunnan lausunto MmVL 12/2026 vp– VNS 11/2025 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko: Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko: Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (VNS 11/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Birgitta Vainio-Mattila, maa- ja metsätalousministeriö
- teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Sally Weaver, ympäristöministeriö
- tutkimusprofessori Heikki Lehtonen, Luonnonvarakeskus
- pääjohtaja Petteri Taalas, Ilmatieteen laitos
- puheenjohtaja Jyri Seppälä, Suomen ilmastopaneeli
- energia-asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- ympäristöministeriö
- saamelaiskäräjät
- Metsähallitus
- Suomen ympäristökeskus
- Bioenergia ry
- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Paliskuntain yhdistys
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Sahateollisuus ry
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

Valmis
5.0

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on ilmastolain mukaan laadittava kerran kymmenessä vuodessa ja ensimmäisen kerran viimeistään vuonna 2025. Valtioneuvoston selontekona eduskunnalle joulukuussa 2025 annettu pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on siten ensimmäinen laatuaan. Ilmastolain mukaan suunnitelmassa tulee tarkastella taakanjako-, päästökauppa- ja maankäyttösektorin yhteenlaskettujen kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien kehitystä seuraavien 30 vuoden aikajaksolla eri skenaarioiden perusteella. Lisäksi suunnitelmassa on tarkoitus käsitellä kehitykseen vaikuttavia muutostekijöitä. Suunnitelma perustuu Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan uudet toimet ja skenaariot (KEITO) -hankkeessa laadittuihin neljään skenaarioon ja eri tarkoituksia varten laadittuihin selvityksiin. Skenaarioiden tarkoituksena on esittää erilaisia tulevaisuudennäkymiä päästö- ja nielukehityksen osalta. Skenaariot ovat luonteeltaan ääriskenaarioita siten, että jokaisessa on painotettu selvästi eri lähtökohtia selvien erojen aikaansaamiseksi. Mikään skenaarioista ei edusta todennäköistä tulevaisuuden kuvaa, vaan pitkän aikavälin kehitys toteutuu todennäköisesti eri ääriskenaarioiden väliin jäävänä kehityskulkuna.

Suunnitelman taustalla oleva skenaariotyö on ollut monitieteistä tutkijoiden työtä, jossa on hyödynnetty muun muassa laajaa sidosryhmätyöskentelyä, eikä skenaarioiden muodostamisessa ole tehty politiikkavalintoja. Skenaarioiden muodostamisessa on kuitenkin ollut pakko tehdä valintoja taustaoletuksista, kuten hakkuutasoista ja toimien toteumapinta-aloista, jotka eivät kaikilta osin muodostu realistisiksi etenemisvaihtoehdoiksi. Nämä skenaarioissa osin varsin sattumanvaraisestikin tehdyt taustaoletukset vaikuttavat ilmastosuunnitelman tuloksiin. On tärkeää, että skenaarioiden oletukset ja mallinnusmenetelmät esitetään avoimesti, jotta vertailtavuus ja luotettavuus säilyvät. Suunnitelman tarkastelujänteen aikana ilmastonmuutoksen vaikutukset voimistuvat ja tulevat näkyviin entistä laajemmin ulottuen yhteiskunnan eri sektoreille. Vaikutukset ulottuvat kaikkiin yhteiskunnan sektoreihin, kuten talouteen ja elinkeinoihin, infrastruktuuriin, huoltovarmuuteen sekä luonnon monimuotoisuuteen. Näin ollen myös sopeutumistoimien merkitys kasvaa erityisesti pitkällä aikavälillä. Taustaskenaarioissa nämä ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sopeutumistoimet on kuitenkin otettu huomioon vain osittain.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa kuvatut neljä skenaariota kuvaavat erilaisia painotuksia: kansallinen ja EU:n omavaraisuus, ekologinen kestävyys ja globaali tasa-arvo, markkinavetoinen vihreä kasvu ja alueellisen tasa-arvon ja kansalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Skenaarioiden kuvausten mukaan Suomi edellä (FIN) -skenaariossa turvallisuusympäristön muutokset ja kansainvälisten suhteiden kiristyminen korostavat kansallisia intressejä. Markkinat edellä (BIZ) -skenaariossa puolestaan vapaakauppa ja teknologianeutraalius tukevat talouskasvua ja yritysten ilmastotavoitteet ohjaavat kehitystä. Ympäristö edellä (ENV) -skenaariossa kestävän kehityksen ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii laaja-alaista muutosta politiikassa, taloudessa, yhteiskunnassa, teknologiassa ja arvoissa. Yhteiskunta edellä (PPL) -skenaariossa yhteiskunnallisissa arvioissa korostuvat uuden talousajattelun tarve sekä yksilöiden ja yhteisöjen huomioiminen päätöksenteossa.

Skenaariotarkastelun keskeinen havainto on, että Suomi saavuttaisi hiilinegatiivisuuden ennen vuotta 2050 kaikissa suunnitelman skenaariossa. Suomi edellä -skenaariota lukuun ottamatta kaikissa tarkastelluissa skenaarioissa saavutetaan myös ilmastolain päästövähennystavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050. Vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoite saavutetaan sen sijaan ainoastaan Ympäristö edellä -skenaariossa. Suunnitelma ei näin ollen mahdollista vaihtoehtoisten, kaikki ilmastolain mukaiset tavoitteet saavuttavien polkujen ja keinojen vertailua. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että myös skenaarioiden vaikutuksia päästöihin, kustannuksiin, työllisyyteen ja aluekehitykseen arvioidaan jatkossa tarkemmin. Erityisesti harvaan asuttujen alueiden sekä maa- ja metsätaloussektorien rooli on skenaarioiden toteutumisen kannalta kriittinen, ja näihin kohdistuvien vaikutusten arviointia tulee kehittää.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman tavoitteena on esittää keskeiset toimialakohtaiset etenemisvaihtoehdot kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja arvio päästöjen vähennysmenetelmien ja nielujen vahvistamismenetelmien pitkän aikavälin kehitysnäkymistä. Maa- ja metsätalousvaliokunta tarkastelee lausunnossaan erityisesti maa- ja metsätalouteen sekä yleisesti maankäyttösektoriin kohdistuvia etenemisvaihtoehtoja. Valiokunta korostaa kuitenkin, että fossiilisten polttoaineiden käyttö aiheuttaa edelleen yli kolme neljäsosaa globaaleista hiilidioksidipäästöistä. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa on ensisijaisen tärkeää löytää ratkaisuja fossiilisten polttoaineiden ja fossiilisista raaka-aineista tehtyjen materiaalien vähentämiseen ja niiden korvaamiseen uusiutuvilla vaihtoehdoilla.

Maankäyttösektorin näkökulmasta valiokunta nostaa erityisesti esiin, että kasvihuonekaasuinventaarion ja seurantajärjestelmän kehittäminen ja yleinen tietopohjan vahvistaminen on noussut viime vuosina entistä tärkeämmäksi. Arviot maankäyttösektorin hiilinieluista ovat muuttuneet huomattavasti siitä, kun hiilineutraaliustavoite asetettiin vuonna 2019. Maankäyttösektori on muuttunut Luonnonvarakeskuksen uusien laskelmien mukaan merkittävästä hiilinielusta päästölähteeksi viime vuosina. Valiokunta pitää erittäin perusteltuna hallituksen päätöstä panostaa hiilinielujen ja -varastojen laskennan kehittämiseen myöntämällä rahoitusta hiilinielujen ja -varastojen tutkimuksen ja havainnointijärjestelmän kehittämishankkeelle.

Maatalous ja elintarviketuotanto

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että maatalouden ensisijainen ja tärkein tehtävä on ruoantuotanto. Maatalouden ilmastotyössä tulee varmistua siitä, ettei kansallisen ruoantuotannon edellytyksiä heikennetä ja elintarvikehuoltovarmuuden toteutumista vaaranneta. Suomen ruokatuotannon strategisessa suunnittelussa tulee yleisesti ottaa huomioon maapallon väkiluvun kasvu sekä ilmastonmuutoksen aiheuttama ruoantuotantoalueiden kuivuminen esimerkiksi Etelä-Euroopassa. Kasvava populaatio tarvitsee kasvavan globaalin proteiinin tuotannon ja Suomen mahdollisuudet kasviproteiinin tuotannon suureen kasvattamiseen ovat rajallisia myös tulevaisuudessa. Suomessa on kyettävä hyödyntämään maaperän, vesivarantojen ja muuttuvan ilmaston hyötyjä optimaalisesti kasvattamalla satovarmoja ja sadon määrällisesti laadukkaita proteiiniraaka-aineita. Valtaosassa Suomea maidon ja lihan tuotanto tulee olemaan satovarmin ja maaperän laadun kannalta varmin tuotantomuoto. Ilmastonmuutos myös pidentää kasvukautta Suomessa merkittävästi. Suomella voi olla tulevaisuudessa paljon nykyistä suurempi rooli maailman väestön ruokkimisessa. Ilmastotoimien kannalta tämä tarkoittaa, että jatkossa on

kiinnitettävä huomiota tuotannon tehostamiseen ja päästöjen vähentämiseen tuotettua yksikköä kohden, ei eläinmäärää tai hehtaaria kohden. Käytännössä esimerkiksi lainsäädännössä asetettujen ravinteiden enimmäismäärien tulee vastata kasvien ravinnetarvetta, joka on nykyteknologialla todennettavissa tilatasolla.

Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt vähenevät kaikissa selonteossa esitetyissä etenemisvaihtoehdoissa nykytasoon verrattuna, mutta maatalouden päästöjen kehitys eroaa skenaarioiden välillä melko huomattavasti skenaarioiden taustaoletusten mukaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan nostanut esiin, että heikkotuottoisten turvepeltojen vettämisen ohella viljelyintensiivisyyden nosto on tehokas keino turvepeltojen päästöjen vähentämiseksi (MmVL 8/2026 vp — VNS 8/2025 vp). Turvepeltojen ulkopuolellakin kivennäismaapelloilla kokeillaan viljelymenetelmiä, jotka voisivat sitoa merkittäviä määriä hiiltä peltojen maaperään. Maaperään liittyvien päästöjen vähentäminen edellyttää tapauskohtaista harkintaa, jossa tulee voida ottaa huomioon peltolohkojen ja niiden lähialueiden ominaispiirteet ja olosuhteet sekä ruoantuotantopotentiaali. Maaperän hiilimäärän lisääntyminen parantaisi myös viljelyominaisuuksia, satovarmuutta ja sopeutumista ilmastonmuutoksen seurauksena äärevöityviin sääoloihin. Kansainvälisesti näitä uudistavan maanviljelyn menetelmiä kokeillaan laajasti, ja ruokayritykset ottavat niitä käyttöön arvoketjuissaan. Lisäksi kehitetään keinoja vähentää typpioksiduulipäästöjä.

Maatalouden etenemisvaihtojen osalta on hyvä muistaa, että maatalouden päästöjen vähentäminen on haastavaa ja päästövähennyksiä on vaikea saavuttaa ilman maataloustuotannon vähentämistä tai merkittäviä teknologisia harppauksia ruokajärjestelmässä. Kuten edellä on todettu, liittyy kasvihuonekaasujen mittaamiseen vielä haasteita. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan kaikkien maatalouden ilmastotoimien, kuten esimerkiksi kerääjäkasvien käytön, vaikutusta peltojen hiilivirtoihin ei ole otettu huomioon uusimpien mittausten mukaisessa laajuudessa. Esimerkkinä maatalouden teknologisista ratkaisuista selonteossa on nostettu esiin muun muassa peltoviljelyn sähköistämistä mahdollistavat uudet akku- ja latausteknologiat sekä miehittämättömät koneet ja älyohjaus pellon muokkauksen vähentämiseksi. Maatalouden työkoneiden sähköistymistä ja vähäpäästöisen käyttövoiman yleistymistä pyritään vauhdittamaan EU:n uuden fossiilisten polttoaineiden päästökaupan lisäksi kansallisesti muun muassa teollisuudelle suunnatun informaatiovaikuttamisen ja tutkimuksen keinoin. Myös traktorien muuttamista biokaasukäyttöisiksi tuetaan ympäristöinvestointina maatalouden investointituen kautta. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että teknologiset innovaatiot kohdentuvat myös maatalouteen. Uusilla ratkaisuilla genetiikassa, ruokinnassa, peltojen ja erityisesti turvepeltojen käytössä sekä digitaalisten apuvälineiden käytössä tulee olemaan suuri vaikutus alan kehittymiseen.

Skenaarioissa maatalouden päästökehitykseen vaikuttavat myös oletukset solumaatalouden kehityksestä ja kuluttajien ruokavaliomuutoksista. Maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa esiin, että Luonnonvarakeskuksen selvitys Suomen ruokasektorin arvonlisän kasvupotentiaalista (2024) ennakoi kasviproteiinista valmistettujen tuotteiden kulutuksen kasvun jatkuvan nopeana. Globaali vähähiilisten elintarvikkeiden kysynnän lisääntyminen tarjoaa suomalaiselle ruoka-alalle merkittäviä kasvu- ja vientimahdollisuuksia. Samalla kotimaisen tuotetarjonnan lisääminen tukee sekä ilmastotavoitteiden saavuttamista että huoltovarmuuden vahvistamista. Suomessa on

tärkeää kehittää kestävien ruokainnovaatioiden jatkojalostusta ja skaalata näiden tuotantoa teolliseen mittakaavaan. Elintarvikealan innovaatioita vauhdittamalla voidaan vahvistaa vähäpäästöisten vaihtoehtojen valikoimaa ja saatavuutta kuluttajille sekä samalla edistää terveellisiä ruokavalintoja.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa todetaan maatalouden menetelmiä koskevassa luvussa, että kiertotalouden mukaisen hyödyntämisen edistyminen, kuten esimerkiksi ravinteiden kierrätyksen tehostuminen, korvaa neitseellisten ja usein energiaintensiivisten raaka-aineiden käyttöä ja vähentää päästöjä. Maa- ja metsätalousvalokunnan saaman selvityksen mukaan kiertotalouteen ja resurssitehokkuuteen perustuvat ratkaisut kasvattavat pitkällä aikavälillä merkitystään vähentäen haitallisia riippuvuuksia, vahvistaen Suomen huoltovarmuutta ja tukien ilmastotavoitteiden saavuttamista. Eläin- ja kasvituotannon väliset riippuvuudet ovat olennainen osa tätä kokonaisuutta. Eläintuotannosta syntyvä lanta sisältää arvokkaita ravinteita, joita voidaan hyödyntää kasvituotannossa lannoitteina. Vastaavasti kasvituotannon sivuvirtoja voidaan käyttää esimerkiksi rehuna tai biokaasun tuotannossa. Nämä ratkaisut parantavat ravinnekiertoa, resurssitehokkuutta sekä vähentävät riippuvuutta ulkomaisista lannoitteista.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa on todettu, että vuoteen 2030 mennessä primaarienergian kokonaiskulutuksessa merkittävimmin vähenevät turpeen ja kivihiilen energiakäyttö. Polttoturpeen nosto ja käyttö on kuitenkin mitoitettava vähintään huoltovarmuuden edellyttämälle tasolle. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että turpeella on energiakäytön lisäksi maataloudessa, ruoantuotannossa ja kotieläintuotannossa huomattava merkitys kasvu- ja kuiviketurpeena siihen saakka, kunnes eläinten terveyden kannalta, kustannusvaikutuksiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan riittävän hyviä kotimaisia korvaavia vaihtoehtoja turpeelle saadaan kehitettyä. Maa- ja metsätalousministeriössä valmistelussa olevan Kuivike- ja kasvualustatuotannon tiekartan ja kansallisen ruokastrategian pohjalta linjataan tarkemmin toimenpiteistä kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuuden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että on varauduttava globaalisti lisääntyvään kasvihuoneviljelyyn, mikä tarkoittaa myös laajenevaa kasvuturpeen kysyntää ja Suomelle mahdollisuuksia kasvuturpeen viennin lisäämiseen.

Metsätalous ja metsien kehitys

Maankäyttösektorin kehitys on pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman kannalta merkittävä, sillä sen päästöt ja erityisesti hiilinielut vaikuttavat oleellisesti strategian kokonaisvaikutuksiin ja ilmastopolitiikan eri osa-alueiden välisiin yhteyksiin. Kuten edellä on todettu, on Ympäristö edellä -skenaario neljästä skenaariosta ainoa, jossa saavutetaan vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoite. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että Ympäristö edellä -skenaariossa vuotuinen hakkuutaso on laskettu 50 miljoonaan kuutioon vuoteen 2030 mennessä Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Samalla suunnitelmassa todetaan, että hakkuiden vähentäminen Suomessa ja EU-alueella korvautuisi tutkimusten mukaan pääosin lisähakkuilla ja tuotannolla muualla siten, että metsien hiiliensidonta vähenisi, päästöt lisääntyisivät ja biodiversiteetti heikkenisi. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että kansallisten ilmastosuunnitelmien valmistelussa lähtökohtana tulee olla, että ne eivät ohjaa tehtaiden tavaratuotantoa tai hakkuita muihin maihin. Tämä vastaa myös Orpon hallituksen

hallitusohjelman linjausta, jonka mukaan metsien hiilinieluista huolehditaan pitkäjänteisesti huomioiden vaikutusten osittain hidas realisoituminen sekä teollisuuden puun saatavuus.

Nielujen vahvistamisessa olisi erityisen tärkeää kohdentaa toimia metsien aktiiviseen kasvuun ja terveyteen vaikuttaviin käytäntöihin. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa korostetaan erityisesti metsänjalostuksen mahdollisuuksia parantaa muuttuvassa ilmastossa tärkeitä metsäpuiden ominaisuuksia, kuten laajaa ympäristöolojen sietokykyä sekä hyvää kasvua, elävyyttä, kestävyyttä erilaisille tuhoille. Puuntaimien jalostus edellyttää myös kasvuturpeen tuotantoa ja jopa tuotannon lisäämistä. Ilmastonmuutoksen myötä metsien hyönteis-, sieni- ja tuulituhojen esiintymisten todennäköisyys kasvaa, joten varautuminen ja riskien hallinta korostuvat. Entistä tarkempi ja laadukkaampi paikkatieto yhdistettynä esimerkiksi droonien ja tekoälyn käyttöön mahdollistaa tulevaisuudessa riskialueiden paremman kartoittamisen. Maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa esiin lisäksi metsäkadon ehkäisyn ja joutomaiden ja tarpeettomien peltomaiden metsityksen, joita ei suunnitelmassa ole mainittu maankäyttösektorin menetelmissä. Valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen mailla on vielä käyttämätöntä potentiaalia metsäalan nostamiseen metsityksen avulla.

Metsäteollisuus jalostaa puusta monenlaisia tuotteita muun muassa rakentamiseen, pakkauksiin, hygieniatarpeisiin ja painotuotteisiin. Puunjalostuksen ohessa käytettäväksi jää erilaisia sivuvirtoja. Niistäkin jalostetaan mahdollisuuksien mukaan tuotteita, kuten kuitulevyä ja sellua. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa todetaan, että rakennusten osalta päästövähennyksiä tavoitellaan hyödyntämällä olemassa olevaa rakennuskantaa ja rakentamalla uusia, mahdollisimman energiatehokkaita rakennuksia. Suunnitelmassa ei kuitenkaan ole tarkasteltu eri rakennusmateriaalien ilmastovaikutuksia. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että kotimaisen puurakentamisen osuuden kasvattaminen voi vähentää rakentamisen elinkaaripäästöjä, parantaa energiatehokkuutta ja on myös taloudellisten sekä sosiaalisten vaikutusten tarkastelun kannalta kestävä ilmastotoimenpide.

Bioenergia ja tekniset hiilinielut

Bioenergia säilyy merkittävänä energiantuotantomuotona kaikissa pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman kehityskuluissa. Hakkuiden ja puunkäytön sivuvirrat ovat suurin bioenergian lähde. Ainespuuksi huonosti soveltuvaa harvennusten pienpuuta lukuun ottamatta runkopuuta ei ole skenaarioissa oletettu voitavan käyttää primaarisesti energiaksi. Näin ollen bioenergian saatavuus on selonteon mukaan kytköksissä hakkuiden määrään, vaikka energiapuun niukkuutta voidaan hieman kompensoida muulla bioenergialla, kuten biokaasulla ja agrobiomassalla. Esimerkiksi Ympäristö edellä -vaihtoehdossa bioenergian käyttöä vähentävät oletettu puupolttoaineiden nykyistä selvästi niukempi saatavuus sekä metsäteollisuuden muita skenaarioita pienemmät tuotantomäärät. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että hakkuutasojen ja bioenergian saatavuuden välinen kytkös on syytä ottaa huomioon ilmasto- ja energiapolitiikkaa suunniteltaessa. Myös agrobiomassojen huomattavaa teknistä ja taloudellista potentiaalia biokaasun tuotannossa on pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa tarpeen korostaa.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman menetelmien kehitysnäkymiä koskevassa luvussa todetaan, että tekniset hiilinielut eli erityisesti bioenergiaan perustuva hiilidioksidin talteenotto ja hyötykäyttö sekä hiilidioksidin hyötykäyttöön kytkeytyvä vetytalous sisältävät Suomelle

mahdollisuuksia. Teknisten hiilinielujen toteutuminen riippuu siitä, syntyykö talteenotolle kannattavuutta ja vetytalouden tuotteille markkinoita. Selonteossa erityisesti Markkinat ensin -skenaariossa kuvatut mahdollisuudet voivat toteutua, jos Suomessa on sellaisia sellutehtaita, joista hiilidioksidin talteenotto voi olla mahdollista. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että Suomessa syntyy biogeenistä hiilidioksidia jo nykytilanteessa merkittävästi enemmän kuin Markkinat ensin -skenaariossa mainittu kuusi megatonnia. Biokaasun tuotannon kasvaessa syntyy yhä enemmän puhdasta biogeenistä hiilidioksidia, jota on teknisesti yksinkertaista ja kustannustehokasta ottaa talteen suoraan tuotantoprosessissa. Biogeenisen hiilidioksidin talteenoton potentiaali tulisi tunnistaa selkeämmin osana Suomen realistisia pitkän aikavälin kehityspolkuja. Myös biohiilet ovat tekninen hiilinielu, ja biohiilitoimiala voi VTT:n lokakuussa 2025 julkaiseman raportin mukaan saavuttaa jopa 3,8 megatonnin hiilidioksidin pysyvän poistotason vuositasolla.

Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa vielä lopuksi, että biokaasun ja biopolttoaineiden edistämiseen tähtäävien toimien avulla voidaan vähentää päästöjä ja parantaa energiaomavaraisuutta. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa on mainittu biokaasu vain lyhyesti kuvattaessa energian hankintaa eri skenaarioissa. Lisäksi kaikissa skenaarioissa on katsottu biopolttoaineiden kokonaiskulutuksen Suomen kotimaanliikenteessä vähenevän vuoden 2030 jälkeen. Valiokunta pitää biokaasun tuotannon ja energiatehokkuuden edistämistä maatiloilla kuitenkin tärkeänä ruokajärjestelmän huoltovarmuuden näkökulmasta. Teollisen mittakaavan biokaasun tuotannolla voidaan lisäksi saada aikaan päästövähennyksiä koko ruokaketjussa. Biokaasu on tällä hetkellä merkittävin käytössä oleva uusiutuva kaasu, ja sen käytön lisäämiselle on potentiaalia erityisesti raskaassa liikenteessä ja merenkulussa. Biokaasu voi myös tuottaa nopeaa säätövoimaa ja on merkittävä osa kiertotaloutta. Kestävien biopolttoaineiden kustannustehokkuus on jo nyt hyvällä tasolla, ja niiden rooli esimerkiksi kansainvälisen energiajärjestön (IEA) päästövähennys- ja nettonollaskenaarioissa on keskeinen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokuntavaliokunta esittää,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto MmVL 12/2026 vp

Helsingissä 10.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas (osittain)
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Eriävä mielipide

Perustelut

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on osa ilmastolain määrittämää ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmää. Valtioneuvoston tulee hyväksyä se vähintään kerran kymmenessä vuodessa. Tämä ilmastolain mukainen suunnitelma on laadittu nyt ensimmäistä kertaa (VNS 11/ 2025). Lain mukaan pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on luonteeltaan skenaariotyyppinen, eikä se sisällä politiikkatoimia. Skenaarioiden avulla on voitava tarkastella keinoja, joilla voidaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, vahvistaa nieluja sekä sopeutua ilmastonmuutokseen niin, että ilmastotavoitteet saavutetaan. Nyt esitetty suunnitelma pohjaa neljään eri ääriskenaarioon, jotka ovat luonteeltaan vaihtoehtoisia ja kuvaavat osin epätodennäköisiäkin yhteiskunnallisia kehityskulkuja. Neljä skenaariota ovat "Suomi edellä", "Markkinat edellä", "Ympäristö edellä" ja "Yhteiskunta edellä".

Emme voi yhtyä maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntoon, koska siitä uupuu kokonaan pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman kriittinen tarkastelu. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma ei vastaa ilmastolain velvoitteisiin. Se esittää vain yhden skenaarion, joka johtaa vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen, eikä siten mahdollista erilaisten toimivien keinojen ja päästövähennyspolkujen vertailua. Näin ei helpoteta ilmastopolitiikan suunnittelua, saati edistetä ilmastolain tavoitteiden saavuttamista, eikä hallituksen laatima pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma näin ollen vastaa sille asetettuun tarkoitukseen.

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää lausunnossaan useita kohtia, joihin on mahdotonta yhtyä. Maatalouden ja elintarviketuotannon osalta lausunnossa todetaan, että maidon ja lihan tuotanto tulee olemaan satovarmin ja maaperän laadun kannalta varmin proteiinin tuotantomuoto ja että jatkossa on kiinnitettävä huomiota tuotannon tehostamiseen ja päästöjen vähentämiseen tuotettua yksikköä kohden, ei eläinmäärää tai hehtaaria kohden.

Ilmastokestävään ruoantuotantoon siirtymisen kannalta on olennaista, että tuotantoeläinten määrää vähennetään ja että siirrytään enenevissä määrin kohti kasviperäistä ruoantuotantoa. Lisäksi, Sitran ja Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan Suomen on mahdollista saavuttaa proteiiniomavaraisuus kokonaan kasviperäisesti vuoteen 2040 mennessä niin, että myös ravitsemussuositukset täyttyvät. Lihan tuotannon lisääminen Suomessa ei ole kestävä saatikka tavoiteltava tulevaisuudenkuva. Lihan tuotantomme on monilta osin riippuvaista ulkomaisista tuotantopanoksista, kuten lannoitteista ja rehusta, ja on siten huoltovarmuuden näkökulmasta ongelmallista. Myös ruokaturvan näkökulmasta lihantuotanto on tehotonta, sillä eläinten kasvattaminen vaatii tuotettuihin kaloreihin nähden erittäin paljon resursseja. Näin ollen eläinteollisuus ei ole vastaus maailman kasvavan väestön ruokkimiseen, toisin kuin valiokunta lausunnossaan antaa ymmärtää.

Sen sijaan yhdymme valiokunnan näkemykseen, jonka mukaan Suomessa on tärkeää kehittää kestävien ruokainnovaatioiden jatkojalostusta ja skaalata näiden tuotantoa teolliseen mittakaavaan.Ruokasektorin kasvupotentiaalista jopa 53 prosenttia tulee kasviproteiineista, solumaataloudesta ja kasvimeijerituotteista. Kasvipohjaisen elintarvikealan innovaatioita

vauhdittamalla voidaan vahvistaa vähäpäästöisten vaihtoehtojen valikoimaa ja saatavuutta kuluttajille.

Maatalouden etenemisvaihtojen osalta valiokunnan lausunnossa todetaan, että maatalouden päästöjen vähentäminen on haastavaa ja että päästövähennyksiä on vaikea saavuttaa ilman maataloustuotannon vähentämistä. Lausunnossa ei huomioida, että maankäyttösektorilla on monia kustannustehokkaita päästövähennystoimia, joita Orpon hallitus ei ole halunnut ottaa käyttöön. Tällaisia ovat esimerkiksi laajamittainen turvemaiden vettäminen, kosteikkoviljelyn tukeminen, maankäytön muutosmaksun käyttöönotto ja resurssien kanavoiminen tehokkaammin viljelijöiden tukemiseen ilmastotyössä.

Toisin kuin maa- ja metsätalousvaliokunta lausunnossaan, suhtaudumme kielteisesti turpeen energiakäyttöön maataloudessa ja kotieläintuotannossa. Vaikka ymmärrämme asiaan liittyvän huoltovarmuusnäkökulman, on aivan selvää, että energiaturpeelle korvaavia vaihtoehtoja tarvitaan ja niitä tulee kartoittaa nykyistä aktiivisemmin. Turvetuotanto myötävaikuttaa keskeisesti ilmaston kuumenemiseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen, eikä ole siten linjassa Suomen ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kanssa. Huoltovarmuus ei voi olla tekosyy oikeuttaa turpeen käyttöä pitkällä aikavälillä.

Metsätalouden osalta valiokunnan lausunnossa ei huomioida tarvetta maltillistaa hakkuumääriä. Ainoastaan maltillinen hakkuutaso ja metsien nykyistä laajamittaisempi, tiukka suojelu mahdollistavat maankäyttösektorin kääntymisen vahvaksi nieluksi jo 2030-luvun alkupuolella. Ilman hakkuutason maltillistamista me emme saavuta ilmastolain mukaista hiilineutraaliustavoitettamme ja hiilinegatiivisuutta sen jälkeen. Hallitus voisi halutessaan monin tavoin edistää kokonaishakkuumäärien maltillistamista kuten myös siirtymistä jatkuvapeitteiseen metsänhoitoon turvemailla, ojitusten vähentämistä turvemailla sekä kiertoaikojen pidentämistä jaksollisessa metsänhoidossa. Peräänkuulutamme taloudellisten kannusteiden luomista maanomistajille lisäisen hiilensidonnan tuottamiseksi. Valiokunnan tavoin nostamme metsäkadon ehkäisyn sekä joutomaiden ja tarpeettomien peltomaiden metsityksen tärkeinä päästövähennyskeinoina, joita ei pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa ole mainittu maankäyttösektorin menetelmissä.

Bioenergian osalta tulee pyrkiä siirtymään pois polttoon perustuvasta energiantuotannosta. Tällä hetkellä merkittävä määrä metsäteollisuuden arvokasta ainespuuta ohjautuu teolliseen polttoon korkeamman arvonlisän käyttötarkoitusten sijaan. Puunpolton vähentäminen on tärkeä osa Suomen nielupolitiikkaa. Puupohjaisia polttoaineita ei ole tällä hetkellä hinnoiteltu samalla tavalla kuin fossiilisia polttoaineita, mikä tarkoittaa sitä, että päästökauppa vuotaa maankäyttösektorin puolelle. Muualla tehdyt panostukset päästövähennyksiin valuvat näin hukkaan metsien päästöintensiivisen ja tehottoman käytön takia. Tätä tukee muun muassa puupohjaisten polttoaineiden verottomuus, josta tulisi katsoaksemme luopua.

Lopuksi, Suomen ilmastopolitiikan ei tule nojata kehityskuviin, jotka jo lähtökohtaisesti rikkovat ilmastolakia. Suunnitelman skenaarioista vain "Ympäristö edellä" muodostaa sellaisen tulevaisuuskuvan, joka on yhteensopiva ilmastolain vaatimusten kanssa. On mahdotonta vertailla vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa kaikki ilmastolain mukaiset tavoitteet, kun suurin osa esitetyistä kehityskuluista ei ole yhteensopivia ilmastotavoitteiden saavuttamisen kanssa. Tästä syystä

peräänkuulutamme tarvetta päivittää pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma jo lähitulevaisuudessa vastaamaan paremmin sille ilmastolaissa linjattua tarkoitusta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 10.4.2026

Veronika Honkasalo vas
Tiina Elo vihr